

Drugi letnik.

III. zvezek.

Sedanji čas.

Za vid zunanji zdaj se vse bojuje,
Sestavlja stroje, in vodé šumeče
Ustavlja z jezom. A kedo trepeče,
Če brata val pograbi in zasuje?

Poti se pesnik mladi, pesnim snuje
Obliko lepo: misel ga ne peče!
Slikar se k Rafaelu rad zateče,
A barv da nima pravih, se hučuje.

Kdo čuti še za lepo, dobro, pravo?
Z obleko pravo — pravo imaš glavo!
Ne iščemo sadu na suhi veji?

Podobe vstvarjamo si vedno nove,
Da vse čudeč nas umetnika zove,
A idejal nam dal je ded mehkeji.

A. —r—.

Pisma prijatelju visokošolcu.

Tretje pismo.

Predragi prijatelj!

Z nekako osornostjo si mi odpisal, da nikakor ne odobravaš načina, po katerem jaz sodim življenje. „Čemu se vtikati v taka vprašanja?“ mi pišeš. „O svojem privatnem življenju ni človek dolžan nikomur odgovora. Glavna stvar je, da deluje za narod, za napredek. In če se vse ne strinja popolnoma z onimi zakoni, katere krpajo moralisti po potrebi kakor črevljar črevlje, to je stranska stvar. Za pesnika je odločilna jedino le lepota, za nas praktične ljudi jedino le vsakdanje življenje s svojimi materialnimi potrebami. Idealnega vzleta, kolikor ga potrebujemo, nam daje narodno čustvo.“

Tako se sodi dandanes navadno. Narodnost, napredek — to so besede, nedoločne in nerazumljive, katere izvrstno služijo onim, ki želé, da se njih govorom pri banketih napiva. Popolnoma priznavam opravičenost narodnostne ideje v naravnih in pametnih mejah. Ljubiti svoj narod mora vsakdo, kakor mora ljubiti stariše, sorodnike, domačo hišo, domovino; a v pretiranem slavljenju narodnosti ne vidim nič drugega, nego kolektivno samoljubje množice, združeno prevzetnost in nestrpnost, katera se obsoja, kadar je njen subjekt pojedinec, a se slavi, kadar izhaja od množice in ima množico za predmet.

Ravno tako je fraza o napredku beseda, ki ima v sebi marsikaj dobrega, a je brezmiselna v tem pomenu, v katerem jo rabijo sedanji liberalni časniki. Znanost naj napreduje, tehnika se naj izpopolnuje, proizvodjalna, prometna sredstva se naj množe — prav; a to še ni dosti: vprašati je treba, če je človeštvo s tem postalo kaj boljše, če se je ljudem stanje s tem kaj zboljšalo; jedino to bi bil po mojih mislih pravi vsestranski, ne samo jednostranski napredek. — Vprašaj tovarnarja, če človeštvo napreduje! Ves navdušen bo govoril o velikanskih napredkih pri strojih, o novih železničnih zvezah i. t. d. Manj delavcev, manj stroškov; več izdelkov, več dobička! O to je napredek! Če pa vprašaš obrtnega nadzornika, povedal ti bo, koliko delavcev je izgubilo kruh vsled tega napredka, koliko jih trpi revščino zaradi napredka, koliko moralnih žrtev tirja ta napredek! — Vprašaj knjigarja, če je kak napredek v modroslovju! Kako bo hvalil naše stoletje, v katerem je nastalo toliko modroslovnih zistemov; drug je originalnejši od drugega; kar je temu belo, je

onemu črno; ta ve za Boga, oni ga čuti, ta ga še čuti ne; ta obdeluje metafiziko, oni jo imenuje sleparstvo; ta je optimist, oni je pesimist; ta je idealist, ki vidi same duhove in ideje, oni je materijalist, ki misli s fosforjem v možganih i. t. d. Kolika množica modroslovnih del je to pač, če je samo večjih poljskih modroslovnih del od l. 1802. do l. 1876. izšlo 47¹⁾, kateri so često odsvit in odmev onih mnogoštevilnih zistemov, kar jih je „genij nemškega naroda“ doživel, ko se je prelevljal iz kritike skozi idealizem, panteizem, skepticizem, materijalizem v pesimizem, kjer je sedaj našel svoj konec — v budhovski nirvani! Kolik napredek v množini produkcije, v raznovrstnosti! — A vprašaj trezno mislečega modroslovca, in rekel ti bo: Jaz ne morem reči, da bi taka zmešnjava bila istinit napredek. Priznavam vsakemu, kar dobrega iznajde, a če je „resnica“ tega modroslovca čisto nasprotna „resnici“ drugega, če drug drugemu izpodkopaže zračne sisteme in vsak misli, da je on prvi in jedini na svetu začel o svetu prav misliti — bi tako slobodo mišljenja pač pravičnejše imenoval nebrzdanost, škodljivo slepljenje ljudi, nespametno igranje z najvišjim zakladom človeštva.

Če torej vpije liberalizem vedno le za napredek, bilo bi pač potrebno, da ta svoj napredek malo natančneje označi; a tu bi nujno moral priznati kako trdno нравno podlago, in tega liberalizem ne sme storiti, če hoče zvest ostati svoji bistveni zahtevi: liberté — svoboda v vseh ozirih.

Čim natančneje boš spoznaval zakladnico, iz katere jemljejo liberalni časnikarji svoje zveneče publice, tem manj se boš bal teh public. Podobne so ponarejenim biserom, ki se na zunaj krasno blišče, a nimajo vrednosti, ker jim manjka poglobitnega: — resničnosti. Zato se pa tudi njihovim prodajalcem tako godi, kakor prodajalcem goljufivih biserov: nekaj časa so ljudi za nos vodili, narod, kateremu so se sladkali, izkoristili; sedaj pa ljudje spoznavajo, da so kupili za drag denar nespametno šaro, in kažejo sleparjem vrata. Le žal, da je pri tem marsikdo prišel ob srečo, dom in imetje!

Torej: fraze, s katerimi se toliko maha po zraku, ne pomagajo nič. Treba nam je krepkega, vstrajnega dela; jedino s tem bo pomagano nam in narodu. Za tako delo pa je treba trdne нравne podlage v človeku samem.

Treba je najprej izobražbe razuma, ki ne sme skeptično omahovati s te strani na ono, menjavati po vetru svoje prepričanje ali zdvojiti nad resnico, kakor se, žal dandanes tolikokrat zgodi, ko nas je hlepenje po „slobodi“ tako preslepilo, da še onih naravnih in potrebnih mej in brzd ne priznavamo, katere nam stavi resnica in pravica.

1) Przegląd powszechny 1896. Tom. 51. str. 382.

Treba je krepke volje, ki se izuri v najtežjem boju s samim seboj, v boju z lastnimi strastmi. Kolikokrat razum spoznava resnico, volja mu pritrdi prvi hip, sklep je storjen; a do izvršitve ne pride, ker je volja v sponah, ker ni več prosta, ker je sužnica pokvarjenega nagnjenja. Ne, znak kristjana ni sužnost, njegov namen ni hlapčevski: kakor se njegov razum iz teme vspenja navzgor k luči resnice in željno srka njene žarke, tako njegova volja bije boj za slobodo skozi celo življenje. Pač včasih njegov razum zatemni, a on ve, kje je luč in k nji zopet dvigne oči, dobro vedoč, da ni mogoča zmota tam, kamor ga vede žarek večne resnice. Pač omaga včasih volja, strasli se vspno črez njo in jo potlačijo, a luč razuma jo vzbudi iz sna, da mogočno zopet zavlada, bogatejša za jedno skušnjo, močnejša sa jedno zmago. Boj za slobodo, za plemenito, najčistejšo slobodo je torej življenje katoličana; to je pravi plemeniti liberalizem, katerega slavi veliki apostol: Vi namreč, bratje! ste v prostost poklicani¹⁾.

Da govoriš prezirljivo o нравnem zakonu katoliške cerkve, mi je pač umevno, če pomislim, odkod zajemaš one aforistične zbadljive opazke o morali. Zaničljive opazke katerega darvinističnega profesorja, neslani dovtipi v židovsko-liberalnih listih — to je kriterij, katerega rabiš pri razsojanju najvažnejšega in najresnejšega vprašanja. Ljudje, kateri so se sami udali skepticizmu, ki je smet zdrave pameti, isti ljudje izigravajo „pamet“ proti „nespametni katoliški morali“. Govoril sem večkrat s slovenskimi visokošolci o tej stvari, in pri takih, pri katerih sem našel največjo praznoto v modroslovnem oziru — če so tudi v drugih strokah izvrstni — pri istih sem zadel na najhujši odpor, če sem jih hotel prepričati, da sloni katoliška morala na trdni, neminljivi, resnični podlagi, katero razum more in mora spoznati. Odkritosrčno ti povem: smešno se mi je zdelo, če je doraščen človek, ki uklanja svoj razum nedokazani in nedokazljivi Darwinovi hipotezi, človek, ki je morda atavist ali celo fatalist, smatral sebe kot zastopnika pameti nasproti nespametnim moralistom. Kdor nima pojma o moči silogizma in o omejeni veljavi nepopolne indukcije, upa se zasmehovati ono cerkev, katera je v svojem naročju kot najljubši cvet gojila modroslovje! Noben racijonalist ni tako visoko povzdignil pameti, kakor katoliška morala, katera je pamet postavila človeku za vodnico. „Vsako dejanje volje, ki ni v soglasju s pametjo, je vedno nemoralno“, tako je na kratko največji mislec katoliške cerkve izrazil katoliško moralo. „In če bi mi pamet ali vest velevala, da ne smem verovati v Kristusa, ne bi smel verovati zoper svojo pamet“²⁾. — Tako spoštuje pamet krščanstvo. Primerjaj to načelo z zmedenimi zistemi,

¹⁾ Sv. Pavel. Gal. 5. 13.

²⁾ S. Thomas Aquinas: Summa theologiae. P. I. II. qu. 19. artic. 5.

s katerimi popolnoma protinaravno in protislovno takozvani „racijonalisti“ od Kanta do Nitzscheja in Spencerja sestavljajo svoje „etike“, in spoznati moraš, da zna prav ceniti pamet le katoliška morala. Žal, da mi ni moči tu izpeljati obširne primere. Če želiš, povrneva se še k tej točki. Meni se zdi logični razvoj moralnih principov v katoliški morali jeden najkрасnejših apologetičnih momentov v velikanskem sestavu katoličanstva.

Kakor je morala le nujna posledica vere in modroslovja, tako mora iz moralnih principov izvirati vse človeško delovanje. In ker pozna morala najprej dolžnosti do Boga, in iz teh dolžnostij izpeljuje dolžnosti do samega sebe in do drugih ljudi, ravnotako mora človeško življenje biti najprej v pravem razmerju do Boga, potem bo pravično subjectu samemu, bližnjemu in narodu. Kadarkoli se človek postavi na drugačno stališče, je njegovo delovanje ali pomanjkljivo, nepopolno ali pa popolnoma napačno, škodljivo njemu samemu, narodu, za katerega naj deluje in dosledno tudi človeški družbi, ki je po naravi organizem narodov.

Ti zmajuješ skeptično z glavo, češ: marsikdo se postavi na nasprotno podlago, in vendar marsikaj doseže.

Pač tudi nasprotnik krščanskega načela lahko kaj dobrega doseže, a to dobro pomni: čim dalje se odaljuje od trdne podlage zdravega, krščanskega mišljenja, tem manj je vredno njegovo delovanje. Zlasti pa, če zaničuje nravni zakon, koplje sam sebi grob, v katerega se zvrnejo prej ali slej oni visokoleteči naklepi o narodnem in o lastnem veličastju, kateri mu v mladostni dobi plavajo pred očmi, kakor svetle nebesne prikazni.

Koliko „etičnih“ surogatov so si že izmislile razne izobražene in nespametne glave, da bi se ognile krščanske morale! Od Kantovega kategoričnega imperativa do one slavne etike Spencerjeve, katero je neki angleški kritik — ne zameri — imenoval pig-philosophy, svinjsko filozofijo¹⁾ — se je oglasilo že mnogo kašipotov, ki so po raznih potih hoteli človeka dovesti do sreče in popolnosti. In s kolikim uspehom? Ko so hoteli zmagati krščanstvo, njegove dogme in zapovedi, zabredli so v taka protislovja, v take brezmiselnosti, da so spravili najvišjo in najplemenitejšo vedo ob dobro ime in ob spoštovanje pri ljudeh. Ime filozof ki je bilo v času katoliškega javnega življenja častno in je pomenilo moža, ki je posvetil svoje življenje preiskovanju najvišjih blažilnih resnic — isto ime pomeni dandanes, v dobi prosvetljenega razuma, nekoristnega sanjača, nemoralnega človeka, ki se igra z zračnimi izrodki svoje domišljije.

A zašel sem malo v stran; prav za prav: tvoj ugovor me je zapeljal. Zadnjič sem ti po naravi podal duševni razvoj mladeniča, ki po

¹⁾ Catherin: Die Sittenlehre des Darwinismus. Freiburg i. Br. 1885. str. 139.

raznih izkušnjah in blodnjah najde svoj smoter v uživanju, in vprašal sem te, kako da se mora logično razviti usoda in delovanje takega mladeniča. Naj nama odgovarja zopet on sam.

Človeška čustva so kakor nestalna morska površina: sedaj te dvigne veselja val kvišku, drznost te žene težkočam nasproti, nada pospešuje srčne utripljeje, a kmalu srce upada, bojazen se te poloti, strah te tlači, obup zamori nade; hip za hipom je človek v tem vrtincu lahko sedaj na vrhuncu veselja, sedaj v globini žalosti; sedaj vroče ljubi, kmalu se nasiti: in sovraži. — Po pravici so ta čustva školastiki imenovali „*passiones*“¹⁾, zakaj človeška duša kot forma telesa je trpna nasproti zunanjim vplivom in izpremembam telesa. Duša v tem hipu ne deluje tvorno na telo in na zunanji svet, ampak zunanji vpliv deluje nanjo. Žival je popolnoma odvisna od čustev, a človek naj bi jih znal voditi, brzdati, vzbujati, ugašati z razumom. A skeptik, ki nima niti trdnega merila, po katerem bi uravnal svoje mišljenje, bo še manj znal po mišljenju urediti strasti in čustva. Nič družega mu ne ostane, nego da se jim uda, kakor se uda mornar valovom, če se mu strgajo jadra in zlomi krmilo. Igrača je čustvom, iz katerih se kmalu rodé mogočne strasti. Tako le nekako se mu godi:

Sinoči pa, deva, vrtel me je ples
S taboj, najkrasnejše čudes!
Vzbudile ljubezen, nadeje, želje,
Vselile so spet se v srcé.²⁾

Tako je bilo namreč sinoči. Davi po rajanju je bilo pa tako:

O zori sem šel na visoko goró,
Izkopal sem ondu jamó;
In svojo ljubezen, nadeje, želje,
Položil sem v krilo zemljé.³⁾

„Ljubezen“, ki temelji na takovi značajnosti, je pač komaj imena vredna. Ali je to vredno moškega človeka, če vzdihuje, ko veje jezenska sapa:

Odpusti, če ljubezen vrela,
Ki žarno zate je gorela,
Ugašati je zdaj začela,
Ko hladnih veje dih vetrov.⁴⁾

¹⁾ S. Thomas Aqu. Summa theolog. P. 1. 2. qu. 22. a. 1.

²⁾ Gestrin. Izza mladih let. 10.

³⁾ Tam. Str. 10.

⁴⁾ Gestrin. Izza mladih let. Str. 36.

Seveda, če se človek postavi na materijalistično stališče slobodnega uživanja, potem se mora tudi ravnati po zakonih materije! Njegova ljubezen se dviga in pada s toplomerom! Uživanje se torej kmalu izpremeni v stud in mržnjo, in glej, ta toli hvalisana, tako slavljenja, tako vroča ljubezen se ohladi kmalu do ničle:

Glej! leta v enomer tekó,
 Rodé — pokopajo spomine . . .
 Ljubezni cvet, cvetoč žarnó,
 Čez noč ospé se in premine.¹⁾

In če je „moško“ srce tako slabo, zakaj bi bil nežni, slabotni spol močnejši? Kakor on, i ona:

Vrnitev si v srečo sem plačal. —
 Gorelo je drugemu tvoje srce,
 In drugemu v logu tihotnem odslé
 Duhtelo je cvetje ob poti.²⁾

To so res žalostne izkušnje za onega, kateri je na čolnici neskaljenega vživanja hotel prepeljati zaklad svoje sreče skozi valove življenja. On, ki je mislil premagati svet, sedaj tarna:

Prošló, prošló! — Minul je žitja maj,
 Minule so ljubavi ure zlate!
 Za druge rože zdaj cvetó, in zate,
 Sreé bolno, ostal je prazen gaj.³⁾

To so strašne prevare. A ne more se jim ogniti nikdo, kdor se vrže v svet z namenom, uživati, karkoli in doklerkoli mogoče. Goethe se je pač navžil življenja, kakor malokdo, a priznal je v starosti: „Pri vsem tem mi je bilo kakor podgani, katera se je strupa nažrla; v vsako luknjo teče, posreblje vso vlažnost, pogoltne vse jestvine, kar jih dobi, a njeno telo žge vendar notri neugasljiv poguben plamen.“⁴⁾

(Konec prihodnjic.)

¹⁾ Gestrin. Izza mladih let. Str. 33.

²⁾ Gestrin. Izza mladih let. Str. 25.

³⁾ Gestrin. Izza mladih let. Str. 41.

⁴⁾ Pesch: Lebensphilosophie. Herder. Freiburg i. Br. 1895. Str. 6.

Vojakovo slovó.

Ko bodem potováł
Od tebe v daljnji svet,
Na ramah tóvor, v srci žal,
Na prsih tvoj spominski cvet,
Nikar ne zabi náme!

Jaz pojdem v boj besnéč
Za dom in kralja vnet,
Na ramah puško, v roki meč,
Na prsih tvoj spominski cvet,
Nikar ne zabi náme!

Morda od meča strt,
Od kroglje bom zadet,
Na udih rane, v srci smrt,
Na prsih tvoj spominski cvet,
Nikar ne zabi náme!

Morda me v zadnji dom
Zakrije ptuji svet;
In ko pod zemljo spaval bom,
Na prsih tvoj spominski cvet,
O ljuba, móli zame!

A. O. Klemen.

Za čast!

Piše Vasilij.

VIII.

černi mrak je legal na Dunaj.

V Otakringu¹⁾, v stanovanju črevljarja Flekáčka so veselo udrihala kladiva po podplatih. Pet do šest pomočnikov in učencev je sedelo na trirogih, žvižgalo polglasno in tiho uganjalo burke. Saj mojstra ni bilo pri njih, imel je opraviti v sosedni sobi, katere vrata so bila zaprta.

Vrata, ki drže iz hodnika v delavnico, se previdno odpro in v sobo stopita dva mladeniča, izbrano opravljena, s klobukoma potisnjenima nizko na čelo. Takoj se odpro tudi nasprotna vrata in prikaže se mojster Flekáček, suh možiček s „cesarsko“ brado in z očali na nosu.

„Dober večer, gospod doktor“, prikloni se prvemu mladeniču, „sluga ponižen, gospod doktor“, pozdravi družega; „prosim vstopita, blagorodna gospoda doktorja“.

„Že kdo tu?“ reče jeden kratko, in ko sname klobuk in dvigne glavo, prikaže se obraz Rovanov.

„Še nikogar, gospod doktor, še nikogar. Jaz ravno pripravljam. Blagovolite vstopiti, gospod doktor.“

Vsi trije stopijo mimo poredno se smehljajočih črevljarskih pomočnikov v drugo sobo.

Tu vidita prišleca velike krvave lise na tleh, katere je ravno čedil bil mojster Flekáček s svojo ženo.

„Oh, gospod doktor, vi ne veste, koliko trpim, koliko nevarnostij prestajam dan na dan“, počne mojster Flekáček. „Oh, hudo je, če se mora človek vedna skrivati pred policijo!“

„To sem že slišal od vas večkrat“, reče Rovan. „Saj ste plačani vsakikrat!“

„O, plačan, plačan, a, pomislite gospod doktor, v kaki nevarnosti sem. Včeraj na primer sta se tukaj, bila neki Čeh in neki žid — vi veste, gospod doktor, da sem Slovan, in da rad prepustim sobo za dvoboj, kadar vem, da bo zmagal Slovan — včeraj sta se bila, in žid je bil pobit, krvi vse polno po tleh. Hitro, hitro pospravimo vse in posnažimo, spravimo sablje in obveze pod streho za dimnik, kar pride slavna policija

¹⁾ Otakring — XVI. okraj na Dunaju.

in mi preišče stanovanje. Malo je manjkalo, da niso pogledali še pod streho za dimnik, potem bi bil jaz uničen mož, ruiniran mož, pomislite, gospod doktor!“

Tako je govoril mojster Flekáček in žaganje sipal na tla, da bi popilo kri, ki bi morda tekla.

Med tem pa sta prišla zopet dva, in kmalu še dva dijaka, skrivaj in oprezno, kakor Brutovi zarotniki v Šekspirjevem Juliju Cezarju.

„Ali je vse pripravljeno?“ vpraša Rován.

„Da, zjutraj sta prinesla dva postreščeka vse priprave. Skrite so pod streho, takoj jih prinesem“, odgovori črevljár.

Za nekaj trenutkov gre iz sobe, med tem se pogledajo prišleci. Ta sta dva medicína, jeden od Vinkove, drugi od Rovánove stranke, katera imata ranjencu ustaviti kri, zavezati ali zašiti rano, kakor že bode treba. Tretji je visok nemški „burš“ zaduhlega obraza, veleizkušena „stara hiša“, ki sedaj „deluje“ že osemnajsti semester na dunajski univerzi. On je jeden izmed onih, ki se ne uče, ampak samo študirajo. V menzurah in dvobojih je jako izveden, zato ima častno službo, da je danes „Unparteiischer“. Ker marsikak bralec v svoji neakademični preprostosti ne veš, kaj je „Unparteiischer“, in kako važna je njegova uloga, zato moram to ime malo pojasniti.

Dvoboj je v očeh vsakega akademika, kateri ni reakcionarec ali klerikalec jako važna stvar na vseučilišču, katera zanima marsikoga bolj, nego vse mučne skušnje, suhoparni kolokviji in težavni rigorozi. Od dvoboja je odvisna baje slava narodov in čast dijakov; tukaj se branijo sveta prava domovine in se izpira nečast z društvenih trakov, da, neizobraženi kmet, ti še ne veš, kako junaško se bori tvoj sin v črevljarskem stanovanju za srečo in slavo svojega naroda! Tu mora biti nekdo, ki daje znamenje za začetek, za konec, za odmor, in nadzoruje, da se vse v redu vrši. Ta ne sme biti od nobene stranke, da nikomur po krivici ne pomaga. Kako strašno bi bilo, če bi tak „nepriistranski“ bil priistranski in bi nalašč odločil tako, da bi bil ranjen slovenski bojevnik! Oj, tužno bi zaplakala majka Slava, ko bi se pridedila kri iz rane njenega junaškega sina, ker potlačena bi bila čast slovenskega naroda!

Vrata se odpro, in mojster Flekáček prinése veliko vrečo, postavi jo v sredo sobe in gre. „Nepriistranski“ odpre vrečo, izmeče vse iz nje in razpoloži po mizi. Več sabelj se zablišči na mizi, nekaj rut, nekaj nabasanih usnjatih zavojev, kupi bombaža, šivanke in slična roba. Medicína precej pregledata vse, če je zdravstvenim zahtevam primerno. Natanko pregleda zlasti „nepriistranski“ sablje, če so prav brušene, če ni katera daljša ali slabša. In potem jih sprejmeta medicína v natančno preiskavo,

dobro obrišeta in desinficirata s karbolno kislino. To je silno važno: ali ni mogoče, da se drži sablje kak hodoben bacil, kateri bi tem potom prišel v junaško kri gospoda Vinka in jo zastrupil?

Kakih deset višokošolcev se je med tem zbralo. Potisnili so se po kotih in polglasno delajo svoje opazke. Mlajšim bije srce nemirno. Prišli so, da tu spoznajo staroslavne akademične običaje. Izobraziti se hočejo, da bodo znali nekdanj sami braniti svojo čast. Med njimi pa se kakor moder Mentor odlikuje „ošmisan“, bradat dijak, izkušen starina in učitelj „brucev“, kateri jim gostobesedno pripoveduje, kako se je v takem slučaju vedel on; navdušeno popisuje, kako je precej prvič skoro preklal nasprotnika, ker mu je v avli stopil na nogo. To je bilo že davno, morda pred dvajsetimi semestri, in od tega časa je doživel že zopet mnogo, mnogo.

„Vinko B. je tu, vendar, vendar!“ oglesi se več dijakov. „Že smo mislili, da si se zbal, ker te toliko časa ni bilo. Sedaj se pa začne, kaj ne?“

Ves bled stopi Vinko v izbo, spremljan od dveh sekundantov. Velika razburjenost se mu pozna na obrazu. Plaho gleda številno občinstvo, katero čaka, da vidi teči njegovo kri.

Tako je moralo biti pri srečanju rimskemu gladijatorju, kadar je stopil v areno. Pred seboj je videl poživinjeno, pogansko množico, katera je nestrpno pričakovala, da plane sovražnik nadenj in gledalcem v veselje vleče pobitega po peščenih tleh. — Tudi gladijator se je boril za čast.

A prijatelji so Vinka hitro vzeli med se in mu delali pogum, kakor so nekdanj Špartanke hrabrile svoje sinove, ko so šli v boj.

„Nepristranski“ sedaj stopi v sredo sobe in naznani, da so vsi potrebni zbrani in da se lahko začne rešenje častne zadeve. „Najprej moramo po stari hvalevredni akademiki navadi določiti z žrebom, s čegavim orožjem se bodeča bila gospoda Vinko B. in J. Rovana. V ta namen vržem krajcar kvišku; če se pokaže zgoraj orel, velja orožje Rovanova, če pade številka, pa se borita z Vinkovim.“

„Nepristranski“ potegne mošnjiček, pa, o groza, prazni predali mu zijajo nasproti. Obraz se mu podaljša prvi hip, kakor jež, kadar se stegne; a „stara hiša“ ne pride nikdar v zadrego:

„Včeraj krok, gospoda, natakari nesramni, z napojnino človek ves drobiž izmeče. Krajcarja nimam, krone tudi ne, z bankovci pa ne morem žrebat.“

Vsa družba seže v žep in kmalu ima „nepristranski“ v roki zaželeni novček. Krajcar sfrči v zrak, zazveni na tleh. „Cifra, cifra! Vinkovo orožje se rabi!“ zakličejo mlajši urnejši dijaki, ki so se sklonili, da pobere denar. To slovesno potrdi „nepristranski“ ter ukaže, da druge meče vzemo sekundanti.

Rovan pa zaničljivo reče: „Meni je vse jedno. Svoj delež dobi, ali s to ali z ono ostrino. Miha, ali še veš, kako sem zadnjič okresal onega Dunajčana? Isti udarec dobi Vinko.“

„Izvrstno“, zareži se Miha, Rovinov sekundant, „to je nekaj posebnega, nenavadnega, česar vsak ne zna. Težko, če se ti zopet posreči.“

„Mora se mi posrečiti. Oni udarec dobi, ali pa nobenega! Tak „šmis“ je najlepši. Vsaj tega mi Vinko ne sme oponašati, da mu nisem naredil lepega znamenja.“

„Nepriistranski“ zapove: „Gospoda, pripravite se!“

IX.

Ljubi bralec! Ti si se morda že kdaj dvobojeval — ne s sabljo, pač pa s polenom ali z metljo, — in ti misliš, da se mora sedaj začeti boj; saj ljudje, ki se imajo kresati, so tu, orožje tudi; jeze, katere je med domačimi fanti treba, da se stepó, sicer tu ni, pač pa je dobro premišljen sklep tu, nasprotnika premagati. Če tako misliš, smem ti reči, da nimaš akademične izobrazbe. Zakaj če bi jo imel, bi moral vedeti, da se mora sedaj izvršiti še jako važna priprava.

Na povelje „nepriistranskega“ slečeta oba junaka suknji in jopiča. Tovariši ju obstopijo z onimi pripravami, ki so ležale razmetane na mizi. Ali si bral, dragi čitatelj, oni spev Ilijade, kjer pripoveduje Homer, kako se je oblekel Agamemnon? Od čreveljčkov do junaškega oklepa vidiš vse, v domišljiji, kar je deval na se „pastir narodov“. Tako se napravljata tudi Rovin in Vinko. A njihova oprava je malo drugačna od Agamemnonove.

Prva stvar, katere Agamemnon gotovo ne bi bil dal na-se, so velika železna očala. Že jahajo le-ta pogumno na Vinkovem nosu, da mu branijo oči pred kruto Rovanovo sabljo. In sedaj pristopi jeden sekundantov, ter mu desno roko ovije z močnim jermenom, ob katerem se ima udarec ustaviti. Ko je to dovršeno, pristopi drugi in mu natakne na to roko rokovice, spletene iz železnih verižic. Na levo roko ne dobi ničesar, ker jo mora pri boju skrivati za hrbtom, kar sicer ni junaško, pa je akademično. Že je pripravljen tretji z veliko črno ruto, da mu obveže vrat. Tako trdo ga obvežejo, da komaj sline požira, a Vinko mirno drži, tolažec se: vsaj zaklati me sedaj ne more. Tudi junaške prsi ne smejo biti brez brambe. Prineso mu veliko usnjeno, z žaganjem basano blazino, katero mu privežejo pod pazduho, čez ledja in na stegnih, — zove se „koš“. In sedaj še bridko sabljico v roke in Vinko je pripravljen na boj!

Ta čas so že zmerili drugi na tleh prostor, kjer se ima vršiti boj. Črta zaznamuje vsakomu mesto, katerega ne sme prestopiti. Tudi Rovani je pripravljen. „Nepriistranski“ zapove, da se je vsem postaviti v pozicijo. Oba junaka si stopita nasproti, vsakemu ob stran dva sekundanta z meči, ki morata braniti dragoceno življenje svojega varovanca, če bi mu nasprotnik hotel škodovati na protipostaven, po častitljivih akademskih določilih nedovoljen način.

Nasprotnika se merita z divjimi pogledi, kateri švigajo skozi črna očala, kakor iskre skozi dimnik. Vinko dvigne meč za poskušnjo, a trese se mu tako, da ga mora povesiti. Silna bojazen se ga poloti. A zbere vse svoje meči, da se kaže ravnodušnega in krepko stisne meč v pesti. Ali veš, dragi bralec, kako je kraljevič Marko stisnil buzdovan, ko ga je zagnal v oblake, da ubije sovražno Vilo? Tako je Vinko stisnil ročaj meča.

Sedaj pa mi stoj ob strani, muza epiške umetnosti, ker velike reči imam popisati: slavní boj, s katerim je gospod Vinko opiral svojo čast! „Nepriistranski“ je zapovedal, boj se začne!

X.

Meča se zablistneta, udarita drug ob drugega, prvič, drugič, bojevalca se napadata, branita, kakor kane. Gledalci zró tako pazljivo, da še dihati ne utegnejo, le tu in tam zašepeče kdo kako polglasno opazko, če je z udarcem zadovoljen ali ne. Vinko se je bil pridno vadi, zato se je držal še dosti dobro. Imel je izborna sekundanta, ki sta mu odvrnila marsikak nevaren udarec. Rovani je hladnokrvno mahal, saj je bil že vajen takega posla; Vinku pa je zavrela kri. Leva roka za hrbtom mu kar ni mirovala. Kakor bi hotela desnici delati pogum, prikazala se je tudi ona kmalu spredaj in se zibala ž njo vred. Gospod Vinko je tako mahal, kakor pes s sprednjima tacama, kadar plava. A kmalu ga krene Rovani po nezavarovani levici, da mu zakrva ve prsti.

„Stoj!“ zavpije „nepriistranski“. Takoj obstopita medicína Vinka. „Ni nevarno, a obvezati je treba“, rečeta, peljeta Vinka k mizi, mu izpereta prsta, ovijeta z bombažem in obvezeta.

„Častita gospoda!“ oglasi se „nepriistranski“. „Rana na prstih ne velja nič. Popolnoma protipostavno je mahati z levo roko. Tako sramotne pregrehe zoper najvažnejša pravila že dolgo nisem doživel. Kakor vidim, mi liberalci se bijemo boljše nego nacionalci. Da se bolj pravilno nadaljuje, je potrebno, gospodu Vinku B. levo roko privezati zadaj na hlačni rob!“

Kot bi trenil, je pripravljenih več tovarišev, da izvrše povelje. Roka je privezana, zaradi varnosti se rokav še prišije ob srajco, saj sta prinesla medicince šivank in nitij dovolj.

Zopet se začne boj. Vinku je vzrasel pogum, da se vedno srčneje bije. Gledalci pa premišlujejo kot strokovnjaki, ali so vse prime, terce in parade res take, kakor stoji zapisano in narisano v „Fechtbihelcu“, kateri je „corpus iuris“ pravih mensurantov.

Midva, dragi bralec, pa ne znava teh pravil, torej tudi nikakor ne moreva biti odločilna razsojevalca o vrlinah bojevnikov; zato poslušaj, kaj mi je ravno prišlo na misel: glej, Slovan in German se borita za čast svojega naroda! Spomin mi plava nazaj v one čase, ko so naši pradedje tam ob Odri in Visli bili v pragozdih strašne boje.

Takrat je bilo treba, da so se kresali meči, sedaj pa ne. Takrat so si stali nasproti pogani, ki niso poznali druge avtorite, nego meč; ti so pa ljudje, ki so vsaj v krstnih knjigah zapisani kot kristjani, če tudi nimajo razven tega nič krščanskega na sebi. Takrat so tulili bojno pesem, da je medved zbežal in je volkulja plašno skrila svoje mladiče v jamo, sedaj se pa še glasno govoriti ne upajo, ker se vedno boje, da jih policija zasledi. Takrat so skakali čez skale in prepade, sedaj pa stopajo po pohlevnem žaganju. Takrat so bile orjaške postave zavite v bivolo ve in medvedje kože, sedaj pa so šibki mladiči varno obdani z zavezami, da se jim kaj ne zgodi. Takrat je mislil vsakdo storiti uslugo svojemu božanstvu, ako premaga nasprotnika, sedaj pa ve vsak dvobojevalec, da mu dvoboj vtisne Kajново znamenje, s katerim se ne more pokazati več v krščanski družbi, ker se je sam izobčil iz nje. Takrat se je šlo za slobodo, domovino, sedaj pa le za prasko, s katero se misli domišljav mladič bahati po ulicah. O ierum, ierum, o quae mutatio rerum.

Meča se krešeta vedno huje. Glej, ravno sedaj je pripeljal Rovana meč Vinku mimo nosu; nalašč ga je vzel prekratko, a sedaj ga urno zabrne in udari nazaj. A ta udarec ni več prekratek: Vinkov nos je presekan na dvoje, da reži navskriž; kri se mu vlije čez usta in brado.

„To sem hotel“, reče Rovana.

„Stoj!“ zavpije „nepriistranski“, hoteč sedaj ustaviti boj, in Rovana ponosno povesi meč k tlom. Ko pa Vinka zaskeli rana, popade ga grozna jeza; kakor besen plane naprej. Rovanova sekundanta nastavi svoja meča, da prestrežeta udarec; a nista se nadejala take besnosti. Vinkov meč zasika v zraku in udari Rovana z vso silo čez glavo.

Velika razburjenost nastane med gledalci, ne zaradi ran, ampak zaradi Vinkovega „protipostavnega“ zločina.

„O tristo zajcev!“ hudoje se Miha. „Kaj takega pa še ne! Taka parfimirana kobilica, tak strahopetnež, kateremu se je tresel meč v roki, kakor noge Voltovim žabam, taka suha južina nam poseka najboljšega borilca!“

„Saj je Rovan sam kriv“, odreže se Vinkov sekundant. „Ko bi se znal boriti, bi bil že davno lahko boj končal.“

„Ali nisi videl, da je Rovan nalašč čakal, da mu da kratki kvart-revers? To je njegova posebnost. Nalašč na nos mu je meril, da mu ga preseka. Saj mu je že prej obljubil ravno to znamenje.“

Medicinka sta ta čas pregledala rane.

Rovan je nevarno zadet. Skleneta, da mu takoj zašijeta rano in ga dasta prepeljati v bolnišnico. Tudi Vinkov nos mora biti zašit, kakor tudi del lica, ki je z nosom vred presekan. Tudi njemu bo treba v bolnišnico.

Takoj se poda jeden na ulico, da dobi zaprt voz za ranjenca. Prav tiho govore vsi, v strahu, da jih zaloti v tem položaju policija, katera prav malo ceni taka viteška dejanja. Zunaj pa črevljarski pomočniki nalašč prav glasno udrihajo s kladivi po podplatih in žvižgajo, da bi moral vsak prišlec misliti, da se ni zgodilo nič posebnega.

„Nepistranski“ stopi svečano v sredo izbe. Na listku si je zapisal vse udarce; sedaj prebere zapisnik, katerega sklep se glasi: Vinko B. je premagan v pravilni mensuri, poleg tega je brezčasten in neznačajan, ker je dal nasprotniku „Nachhieb“, ko je bila mensura že na povelje „nepistranskega“ končana.

Kmalu pride mojster Flekáček naznanit, da je voz pred hišo. Kar najhitreje spravijo oba ranjenca črez stopnice na voz in ju odpeljejo v bolnišnico.

Mojster Flekáček pa pride pospravljat. Krvavo žaganje zmete na kup in odnese ven, njegova žena pa izmije krvave madeže iz tal. Koli-kokrat sta že to delala! Zato se jima zdi tako samo ob sebi umevno, vsakdanje pometanje. Da le dobita plačilo! Mojster Flekáček zahteva samo šest goldinarjev od vsake stranke, to je malenkost dvanajstih goldinarjev! Pač malo za veliko uslugo, katero je storil obema, ko jima je dal priliko, da sta se pretepala na akademični način!

Polagoma, po dva in dva, odhajajo dijaki iz hiše, vsak po drugi strani hiteč domov, da ga nikdo ne opazi na kraju zločina.

XI.

Kržič je bil doktorand zdravilstva in je zahajal v bolnišnico, da se tam izuri v izvrševanju zdravniškega poklica. Ob strani primarijevi je hodil po sobah in gledal, kako se obvezujejo bolniki, in kako se jim streže.

„Poglejte tam onega bolnika, če je pravilno obvezan“, reče primarij in mu pokaže posteljo v bližini. Kržič stopi k bolniku, a se strese, ko zagleda blede obličje Rovanova. Bil je v nezavesti ter polglasno mrmral.

Ko tega pregleda, gre dalje. „Tam je pa lažji slučaj, pogledjte še onega!“ reče primarij.

Kržič stopi k postelji in spozna Vinka. No, temu ni bilo tako hudo. Debelo pogleda Kržiča, ta pa se skloni k njemu, da pogleda obvezo. Zraven mu pa zašepeče: „Oj, Vinko, ljubi prijatelj, kaj zdihaješ? Saj sem ti pravil: pusti sršene pri miru! Ali bi bilo meni treba sedaj preiskovati skrivnosti tvojega nosu? Kako lepo je zašit! Izpolnila se ti je vroča želja: krasen „šmis“ boš nosil!“

„O, ne norčuj se iz mene!“ vzdihne Vinko. „Kako je Rovanu?“

„Hujše, nego tebi. Za Boga, kaj sta počela?“

„Oj, ne vprašuj me! Nikdar več ne bom tako neumen!“

Kržič je moral iti naprej. Vinko pa je premišljeval sadove svojega junaštva in čast, katero si je priboril. —

Vinko je kmalu okreval. Nos se je hitro celil. Črez nehaj časa je že prišel v avlo in se kazal v kolegiju in na ulicah. Kako častitljiv je bil! Nos mu je tičal v črnem „škrniceljčku“; pritrdil si ga je s trakom, kateri je šel mimo ušes okoli glave. Če bi bil tak prišel v kako slovensko vas, leteli bi vsi otroci v sprevodu za njim in upili: Maškora, maškora! A na Dunagu so vajeni takih akademičnih prizorov. Ob najstih v soboto, ob „bumelnu“ je vedno hodil s svojim dvojnimi nosom ponosno mej drugimi v arkadah in marsikateri novinec je zavidno gledal za njim: O, to je junak, ki je izkusil že take reči! Ko se je že njemu samemu zdelo neumno, devali vedno črni „škrnicelj“ na nos, odložil ga je in kazal svetu junaški obrunek, ki še sedaj krasi najnaprednejši del njegovega obraza. Zlasti takrat se vidijo prav natanko vse posebnosti tega okraska, kadar ga mraz višnjevo pobarva.

Tudi Rovana je okreval, a ne morem ti povedati, kje je sedaj. Skušenj ni dovršil; slišal sem, da je vstopil v neko pisarno kot pisar.

Vinko pa se postavlja s svojim obrunkom. Ko se je bal, da se mu predobro zaceli, ga je nalašč še malo razpraskal. Drugega si pa ni več poiskal, ker se boji, priti še kdaj v tak kočljiv položaj. Drugače je pa še stari Vinko, ki rad govori o svojem obrunku in o junaštvu, s katerim si ga je priboril.

Če ga kje vidiš, dragi bralec, pozdravi ga in mu povej, da mu želim mnogo pameti, ker mu je mnogo manjka. Isto želim tudi drugim, ki se na tak način boré „za čast“!

Vinko je še vedno dijak in ima vedno manj časti; Kržič pa je občespoštovan zdravnik. V izpolnjevanju svojih stanovskih, verskih, občečloveških in narodnih dolžnostij išče si on časti.

Epilog.

„O, kako grdo povest si spisal!“ rekel mi je prijatelj, ko sem mu prečital te vrstice. „Ne, jaz te ne morem spoštovati, ker take umazane reči vlečeš na dan.“

„Oprosti!“ odgovoril sem mu. „Ti še nisi prodrł „omiki, prosveti, svobodi“ do jedra. Nas katoliške dijake zasramujejo, češ, da smo strahopetni, da smo neumneži, ki se ne moremo povzdigniti do one prosvete, katera ima vladati v prosvetljenem devetnajstem veku, ko je baje znanost odpravila vero, v tem veku, ko se nemoralnost opazuje samo iz terapevtskega stališča, v tem veku, ko je „Misel Slobodna“ zakraljevala nad srednjeveško temo.“

„Mi to prosveto poznamo, jo obsojamo in ji skušamo iztrgati zaslepljene žrtve.“

„Nisem ti napisal povesti. Leposlovje cenim previsoko, da bi je omadeževal s takim realizmom. A zbral sem ti nekaj prizorov, kakoršne si morda že sam opazoval. Nekateri ljudje opazujejo marsikatero budalost, a je toliko časa ne spoznajo, dokler jim je kdo prav drastično ne popiše.“

„Nisem hotel smešiti oseb. Hotel pa sem prav po naravi opisati nekaj nazorov one družbe, ki se ima za preveč pametno in preveč vzvišeno, da bi mogla ukloniti svoj šibki razum večni resnici krščanstva.“

„Ali razumeš? Če ne razumeš, popišem ti to družbo še od kake druge strani. Pozdravi mi Vinka!“

Glasnik.

Slov. kat. akad. društvo „Danica“ je imelo dne 23. oktobra t. l. svojo prvo zborovo sejo v zimskem tečaju. Predsednik t. Valentin Levičnik je otvorivši zborovanje iskreno pozdravil društvenega ustanovnika in častnega člana, g. poslanca Povšeta, ustanovnika g. dr. Sedeja in g. dr. Mantuanija. Po odobrenju zapisnika zadnje zborove seje in po poročilu starega odbora se je sestavil novi odbor iz sledečih članov: Predsednik: drd. med. Frančišek Janković; podpredsednik: cand. iur. Štefan Pregelj; tajnik: stud. med. Frančišek Dolšak; blagajnik: stud. med. August Levičnik; knjižničar: stud. iur. Dragotin Gruber; arhivar: stud. med. vet. Frančišek Černe. — Pri slučajnostih je predlagal t. Valentin Levičnik, da se naroči novi slovenski humoristični list „Brivec“, kar se je tudi sprejelo. Nato t. Dolšak stavi predlog, da se „Danica“ spremeni v zavezo, ter se ta sprememba pravočasno javi pri c. kr. namestništvu nižjeavstrijskem. Glede tega predloga se je vnela živahna debata, katere so se zaporedoma vdeleževali tt. Dolšak in Janković (pro), Pregelj in Černe (contra). Predlog se je končno odklonil; več članov se je glasovanja vzdržalo. Novi predsednik zaključil nato oficijelni del zborovanja, zahvalivši se še jedenkrat gostom za mnogobrojno vdeležlo. K seji ste svoje zastopnike poslali hrvatsko akad. društvo „Zvonimir“ in katoliška zaveza „Austria“; „Norica“ je svoj izostanek opravičila. Navzočih je bilo tudi večje število drugih slovenskih visokošolcev.

Poziv prijateljem „Danice“. „Danica“ ni še društvo, ki bi se lahko ponašalo z velikim številom članov, vendar lahko rečemo, da je pač malo akademičnih društev, ki bi imela toliko zvestih in dobrohotnih prijateljev, kakor jih ima ravno naše društvo. Zavest, da ima „Danica“ v domovini krepko zaslombo, bodrila je „Daničarje“ vedno, da so neustrašeno hodili po začrtanej si poti. Ni ga dneva, da bi ne dobili vprašanj iz različnih strani naše domovine, kako se godi „Danici“, ali naprednje i. t. d. Ne brigajo se zanjo samo prijatelji, temuč tudi — nasprotniki. Vsem našim prijateljem naznanjamo, da se je „Danica“ letos zdatno okrepila in vse kaže, da bo še veselo rasla. Vse svoje prijatelje pa prosimo, da nas blagovolijo, kakor dosedaj, i v bodoče podpirati!

Akad.-teh. društvo „Triglav“ v Gradcu si je v občni seji z dne 11. novembra za I tečaj izvolilo naslednji odbor: Predsednik: g. jur. Matevž Senčar; podpredsednik: g. jur. Martin Spindler; tajnik: g. med. Živko Lapajne; blagajnik: g. jur. Slavko Krmavnar; knjižničar: g. phil. Ivan Arnejc; gospodar: „g. med. Gvido Pregl; odbornika namestnik: g. med. Edvard Bretl.

Akad. društvo na delnice. Odkar je delal pred dobrim pol letom „Sl. N.“ se svojo „Mušico“ o Daniških dividendah sveta skomino,

se ni do sedaj več našel tako hudoben jezik, da bi trobil na okolo toliko nesmisel. Mogoče je brzdala obrekovalne jezike naša odločna izjava, da bomo odgovarjali v bodoče na take in jednake podle napade kar sodnijskim potom, in sicer gotovo tudi iz posebne uljudnosti napram veščakom, da slednjič vendar pred vsem svetom, ne le za hrbtom Daničarjev, dokažejo, kolike so one glasovite D. dividende, po katerih je cedil sline celo „Sl. N.“

Akad. društvo na delnice je vsekako velik „kuriusum“ celo koncem 19. stoletja, in tedaj bi si kdo, ki je o stvari bolje poučen (in v nasprotnem taboru je baje mnogo takih) lahko skupil lepo zaslugo pred zvedavim občinstvom, ako bi mu pokazal tak nezaslišan „monstrum“ v osebi našega društva. Da, tudi sami delničarji D. bili bi mu jako hvaležni, ter bi se mu gotovo zahvalili z tolsto dosmrtno delnico. — Naši moderni veščaki so res čudni svetniki! Predno smo jih nekako, rekel bi, vzpodbudili, da naj le ne skrivajo, ako jim je res kaj znano, je vse migalo z jezikom ter raznašalo vest o nekih neznanih D. dividendah; od tedaj smo se bili nekoliko oddehnili; ali letošnje leto je zopet pričelo z našimi dividendami, kakor uže dve prejšnji. Kar na mah je vstala v Jeruzalemu cela vrsta novih profetov, ki gledajo se svojimi duševnimi očmi krasne D. dividende. Sicer ne mislim, da bi mogli od takih razsvetljencev pričakovati kaj prida, ker se ne upajo z glasom na dan, pač pa prekličejo kaj radi vse svoje „teze“, ako se jim je slučajno zareklo, da so kaj nepremišljeno izustili, o čemer so sicer popolnem prepričani in bi tudi lahko dokazali (sic!).

Na Kranjskem je baje izjavil pri neki priložnosti nek duhovnik, da podpira le Daničarje. Nam ni znano, ali dotični g. duhovnik res ni vedel, koga podpira, — li mošničke posameznih Daničarjev ali društveno blagajno, ali pa je mogoče le poročevalec izjavo slabo razumel. Naj uže kakorkoli, dotičen g. akademik iz protivnega tabora je sam priznal, da je na vsej zadevi k večjemu mešanje pojmov krivo, ali vendar se jedino nanjo opira vsako odtedanje obrekovanje. Pač tehten dokaz! — Iz računa, ki smo ga podali lani, se je lahko vsakdo poučil, v kake namene so služili društveni prispevki. Lahko bi se poučili, ali nekateri ljudje so bolj zainteresovani, da neresnico, z namenom grdo laž razširjajo. Če imajo le-ti kaj možgan, ne bo jih stalo preveč truda, da uvidijo, da Slovenijo podpira njihova stranka, Danico pa zopet njihova. Kdor hoče tedaj govoriti o D. dividendah, potem mora z isto pravico o Slovenijnih. Kdor nima toliko fosfora, da vidi kar mu na nos visi, naj gre h kakemu lobanjeslovcu ter naj si da premeriti lobanj na dolgo in široko, in razmerje gotovo pokaže, da je v votlini le slama ali vsaj jedno kolesce preveč ali pa premalo. Svoje rojake Ne-Daničarje bi le prosili, da, če uže hočejo napadati, pridejo z tehtnimi in akademikov dostojnimi vzroki. Pošteni polemiki se nismo in se ne bomo izogibali, kajti radi bi videli, kdo more komu izmed nas dokazati najmanjšo sebičnost, ki je permanenten „Sturmbock“ proti Daničarjem. Kar se tiče gmotnih podpor, smo pojasnili lani v „Slovencu“ svoje jedino in pravo stališče. Mnogo uspeha sicer nimajo novi oznanjevalci naših dividend mej svojimi rojaki, ker so navadno takega kroja, da jim nikdo ne verjame, dokler dejstva ne potrde se svojim ustopom v delniško društvo.

Promocije. Doktorjem prava je bil promoviran na dunajskem vseučilišču 7. novembra t. l. g. Božidar Vodušek, odvetniški koncipijent v Ljubljani; na graškem vseučilišču pa je dne 31. oktobra t. l. promoviral doktorjem splošnega zdravilstva g. Janko Majciger. Obema gospodoma srčno častitamo!

Socijalni demokrati in dunajski akademiki. Socijalizem vedno bolj širi svoje kroge. Po organizaciji delavskih bataljonov, katerim je novi nauk iztrgal iz srca versko prepričanje, ter jim zato podal samo neštetih iluzoričnih obljub za bodočnost, je sedaj socijalni demokraciji glavna svrha, da se utrdi v kmečkem in meščanskem stanu ter si pridobi več inteligence. Po vsem prav je računala, da se ji bode ta nakana najlažje posrečila, če deluje agitatorično pri mladini v zavesti, da se le-ta prerada poprime z navdušenjem novih načel, katere potem zagovarja z vsem mladeniškim ognjem. Mej dunajskimi akademiki je socijalno demokratično načelo prva zagovarjala poljska „Polonia“, katero pa je c. kr. nižje avstrijsko namestništvo radi prekoračenja dovoljenega delokroga kmalu razpustilo. Število socijalističnih akademikov je kmalu silovito raslo. Večinoma so se oklenili nove ideje židje, posebno iz Poljske in Rusije, pa žalibože tudi mnogo Slovanov. Zlasti se je mej Poljaki učvrstil socijalizem. Njim so sledili drugi: Čehi in — Slovenci. Da bi se zamogel gojiti socijalizem vspešnejše, osnovala se je „Slobodna zadruga“, ki ima po svojih pravih nalogu, družiti vse dijake ne gledè na njihovo zasebno politično mišljenje, ki se sploh hočejo pečati s socijalnimi problemi, in trezno ter mirno razpravljati socijalni vedi. Prikriti namen je bil seveda samo ta, da se gladi pot socijalni demokraciji.

Letos je nastopila „Slobodna zadruga“ prvi pot javno. Rudeči lepaki so naznanjali v avli, da bode dne 16. oktobra v resurzi vsakemu akademiku pristopen shod, na katerem se bode razpravljalo o razmerju mej akademsko mladino in socijalnim demokratizmom. Poročal je izdajatelj lista „Arbeiter-Zeitung“ dr. Adler. Dvorana je bila natlačeno polna. Prišli so po večini židje, ki so se delili v dva tabora, socijalistični in cionistični. Slednji so hudi nasprotniki socijalne demokracije radi svojih specifičnih židovskih interesov. Imenujejo se židovske nácijonalce in se navdušujejo za svoja načela v židovsko-akademičnih društvih in zavezah, ki so zadnja leta rasla kot gobe po vlažnih tleh. Naj imenujemo nekatera: Kadimah, Gamala, Libanonia i. t. d. To nasprotstvo se je tudi kmalu pojavilo tekom zborovanja. Govor dr. Adlerja je vzbudil premnogokrat buren odpor in silen pristno židovski vrišč. Posebno trditev dr. Adlerja, da je 20 leten delavec — seveda mora biti navdušen pristaš rudeče internacionale — politično bolj zrel nego 25 leten akademik. Iz ust tega govornika je ta trditev pač razumljiva. Židovski kolovodje rabijo za svoje sebične namene samo „Stimmvieh“; ljudje, ki se ne klanjajo brezpogojno njihovim ukazom, so njim politično premalo zreli. V ostalem je pa dr. Adler povedal tudi marsikatero pametno. Dal je dijaštvu svet, naj pred vsem skrbi za korenito izobraženje v svoji stroki, ob enem naj pa nikar ne pozabi, da se je večina rodila iz vrst proletarijata. Radi tega naj se v prostih urah bavi s socijalnimi predmeti. Če bodo vspešno končali svoje študije in se

temeljito izobrazili v socializmu, najbrže v disciplini, pridno molčati in ubogati, tedaj jih bode socialna demokracija pozdravila z burnim veseljem v svojih vrstah, kot nove bojevnike v pravdi za pravico in resnico. Dokazoval je nadalje potrebo socialnih reform in kajpada naposled trdil, da se te dajò plodonosno izvršiti samo po socialno — demokracijskem receptu.

Govoru sledilo je burno odobravanje pristašev, pa še skoro burneje oponiranje cionistov. Stoli, klopi in mize so se lomile, tako hrupno so se vedli ti nadobudni sinovi iz Palestine. Krčmar je bil obupan, ko je videl te prizore; prosil je policijskega komisarja, naj razpusti zborovanje, ker ima itak preveliko škodo. To sicer ni pomagalo, pa zborovanje se je moralo končati, ker ni bilo mogoče več nadaljevati radi vrišča in krika. Posamezni židje so se pričeli zmerjati, pretepati i. t. d. Cionistični govorniki — mej njimi se je posebno odlikoval po svoji prenapetosti neki dr. Pollak — so vedno huje napadali in govorili skoro samo a antisemitizmu, katerega se silno bojè. Stvarnega razgovora ni bilo več mogoče, tako da se je zborovanje po govoru poslanca dr. Pernerstorfa, ki je nekoliko ublažil razburjene duhove, moralo zaključiti. —ć.

Dne 22. julija t. l. je prinesel „Sl. N.“ izjavo, da je „Slovenec“ z dne 8. julija v številki 154. „neosnovano napadel g. Ivana Oražna, slušatelja medicine“. Podpisani akademiki, mej katerimi je bilo 26 Slovencev in 35 drugih Jugoslovanov, menda samih Srbov razun dveh Bolgarov, so se nadalje izrazili, da je „poštenost g. Oražna prezvišena, da bi kedo mogel o njej dvomiti in da je nesramna laž, da se ga vse pošteno in resnobno velikošolstvo izogiblje“.

Povod tej izjavi je bil daljši članek v omenjeni številki „Slovenca“, v kateri je g. dopisnik narisal g. Oražna kot notoričnega pristaša socialne demokracije, ob enem se pa hudo baval z njegovimi osebnimi dejanji in pregreški. — Da naravnost povemo svoje stališče, je g. dopisnik prav storil, da je potegnil krinko narodnega radikalizma raz obraz pristaša internacijonalne socialne demokracije, zakrivil pa se je v ostalem. Za osobna dejanja je vsakdo odgovoren samo svoji vesti in Bogu, in naravnost nepošteno je, če se vzame mlademu človeku pred vsem slovenskim svetom dobro ime. Kaj takega se ne da več popraviti. Kako hudo mora biti maternemu srcu, če ji pride na uho, kako strogo se obsoja njen sin javno v žurnalistiki! Radi tega pa je treba v takih slučajih več premisleka in vesti. Razun tega pa niso ti postranski podatki nikakega pomena za stvar samo. Fakt, da je bivši „neupogljivi“ radikalec kar nakrat radi materialnih ozirov upognil svoj mogočni tilnik sramotilnemu uplivu internacijonalne židovske socialne demokracije je dovelj značilen za njegov značaj. Tako kritiko pa mora dopustiti g. Oražen, saj je tudi on premnogokrat pri javnih prilikah napadal zaslužne rodoljube in razkrival svoje radikalno srce. Nič mu ni bilo prav, povsod je videl gnjilobo, sebičnost, izkoriščevanje in označil te razmere z najtrpkejšimi izrazi. In sedaj? — Sam je postal nezvest svojim načelom, iskal je zavetišča pri socialistih, pri „Delavcu“, kateremu dopisuje — ker se mu plača. Piše pa tako, kot

menda pred njim nobeden Slovenec. Včasih bi res človek mislil, da z loparjem strga po papirju. Toliko surovosti, toliko neotesanosti in brezmejnega napuha je v njegovih robatih člankih!

Nekaj besed pa hočemo še spregovoriti o izjavi sami. Priznamo, da je lepo in kolegijalno, če se brani čast tovariša javno, pristaviti pa moramo, da je simptomatično za naše akademične razmere, da je 26 slovenskih akademikov javno svoj glas povzdignilo za čast — socialnega demokrata. Da je socialist, se je vedelo. — „Česar je srce polno, tega prekipi“ pravi pregovor in obveljal je tudi pri g. Oražnu. Dolgo časa ni zamogel molčati. Krogu svojih prijateljev je pripovedoval svoje razmerje s socialisti, bral svoje članke, celo razlagal, kako se mu plačuje i. t. d. Da se nam ne pošlje popravek, povemo tudi precej lokal: Pri petelinu, Josefstädterstr. Prijatelji pa žalibože ne molče vedno in tako je menda tudi dopisnik „Slovenca“ nabral svoje podatke. Gg. akademiki so tedaj vedeli, da pripada g. Oražen stranki, ki je internacionalna in naši sv. veri naravnost nasprotna. In vendar so ga branili! Ko smo pa mi „Danico“ snovali in se tedaj odzvali prijavnemu povabilu katoliške „Norike“ in se vdeležili malega zabavnega večera, kjer smo se javno izrazili, da pridemo k njim kot somišljeniki, pa tudi kot narodno misleči Slovenci, da celo prepevali smo pri njihovem večeru v slovenskem jeziku, kako so nas grdo napadali naši rojaki. Takoj smo bili očrtnjeni, da smo izdajice domovine, ostudni odpadniki. V očeh marsikaterega naprednega gospoda smo radi tega nosili pečat renegatsva. Danes, čez borna tri leta, se deloma isti gospodje potegujejo za faktično izdajico. Tako se menjajo časi!

Slovenski akademiki! Če Vam je res ljubezen do domovine več kot fraza, če čutite za svoj narod, za narodne svetinje, če Vam je pri srcu srečnejša bodočnost slovenske zemlje, tedaj se združite v velikanski odpor napram tem krivim prerokom, ki prete vse uničiti in podreti, kar se je doslej z velikim trudom sezidalo, ki so se zvezali z drugimi našimi sovragi, da ugonobè naše ljudstvo. Za zdrave socialne reforme se sami navdušujemo, saj so to jedina rešitev našega zadolženega, trpečega kmeta, obrtnika, ki se le težko vzdržuje v obupnem boju za obstanek, ali verjemite, da teh reform sebična židovska demokracija ne bo nikdar izvedla. Organizujmo narod, opozarjajmo rojake na pretečo nevarnost, učimo se marljivo socialne vede in dajmo resen odgovor zapeljivcem, odgovor, ki bođe pristojen akademični časti in pravnim ljubiteljem doma in jezika slovenskega. —č.

Na dunajskem vseučilišču je bilo v letnem tečaju 4209 rednih in 1587 izvenrednih slušateljev, skupaj 5796; torej 337 več, kot v lanskem letnem tečaju. Bogoslovcev je bilo 169, pravnikov 2654, medicincev 2228, modroslovcev in farmacevtov 745. Od teh je bilo Kranjcev 121, Štajercev 86, Primorcev 127, Korošcev 53, iz cele Avstrije 5299; iz Nemčije 73, iz drugih evropski držav 356; iz Azije 2, Afrike 7, Amerike 59. — Promoviranih je bilo v letu 1895/96 na vseh četririh fakultetah 593 slušateljev (meji temi trije sub auspiciis Imperatoris) l. 1894/95 pa 581. — Prof. dr. Lavrencij Müllner, kateri je dosedaj čital na bogoslovski fakulteti krščansko filozofijo in pedagogiko, je bil pred par meseci poklican

na modroslovsko fakulteto. Učenjak čita v zimskem tečaju: „Practische Philosophie“ in „Metaphysische Kosmologie mit besonderer Rücksicht auf die Kant-Laplace'sche Weltbildungs-Hypothese und die Darwin'sche Selectionslehre.“ Naslednikom znanega modroslovca, dvornega svetnika prof. dr. Rob. Zimmermann-a, ki je koncem letnega tečaja stopil v stalni pokoj, je imenovan prof. dr. Friedrich Jodl iz Prage; naslednikom lani umrlega prof. dr. Brunnenmeistr-a na juridični fakulteti pa prof. dr. Karol Stooss. — Iz slovanske filologije čita v zimskem tečaju g. prof. dr. Vatroslav Jagić: „Geschichtliche Einleitung in die slavische Philologie“ in pa „Auserwählte Punkte aus der vergleichenden Grammatik der slavischen Sprachen“, tudi ho vodil vaje v slovanskem seminarji; g. prof. dr. Josip Konst. Jireček: „Geschichte der Balkanhalbinsel im 12.—15. Jahrhundert“ v slovanskem seminarji pa: „Lektüre mittelalterlicher Denkmäler“; g. docent dr. Vencel Vondrák: „Altkirchenslavische Grammatik“; g. docent dr. Milan pl. Rešetar: „Geschichte der serbocroatischen Literatur“ (dritte Periode). — Privatni docent dr. Karol Štrekelj je bil imenovan izrednim profesorjem slovanskega jezikoslovja s posebnim ozirom na slovenski jezik in slovstvo na graškem vseučilišču. B—t.

Na graškem vseučilišču je bilo v letnem tečaju 1243 rednih in 178 izvenrednih slušateljev, skupaj 1421. Bogoslovcev je bilo 89, pravnikov 632, medicincev 549, modroslovcev in farmacevtov 151. Od teh je bilo iz cele Austrije 1354, iz drugih dežel 67 slušateljev. — Iz slovanske filologije čita v zimskem tečaju g. prof. dr. Gregorij Krek: „Einführung in das Studium der slavischen Volksepik“ in „Historische Entwicklung der slavischen Sprachen“.

Rektorjeva inauguracija. Po vsem drugače, kakor lansko leto, se je letos vršila rektorjeva inauguracija. Običajni svečani obredi so sicer ostali; kakor navadno je podal poslavljaljoči se rektor pregled pretečenega leta in je za njim izpregovoril novi rektor, imenitni egiptolog prof. dr. Leo Reinisch ter razpravljajal o Egiptu in Abesiniji. Toda pogršel se je letos blišč kričečih uniform raznovrstnih akademskih zavez. „Čemu neki letos niso le-te prisotne bile?“ bi vprašal marsikdo, kateremu podrobnosti in notranje zadeve na dunajskem vseučilišču niso znane. — Vsakdo vé, da se je lansko leto ob priliki iste svečanosti v avli uprizoril škandal; zastopniki katoliških zavez „Austrije“ in „Norice“ so, kakor drugi hoteli „in voller Wuchs“ prisostovati inauguraciji, kakor doslej še vsako leto. Ko so se pa pripeljali pred avlo, tedaj se jim je zabranil uhod. Nič ni pomagalo njih protestovanje, da, ko so se kljub grožnjam hoteli podati v avlo, so se palice zablížčale v sto in sto pesteh. Vse ni nič pomagalo, zastopniki katoliških zavez so morali oditi.

Ponovili smo radi tega lanske dogodljaj, ker bi se inače letos dogodil sličen, da ni vsega preprečila odločnost in razumnost rektorjeva. Nekaj dni pred svojo inauguracijo je pozval le-ta zastopnike nemško-nacionalnih, liberalnih in židovskih zavez k sebi, ter jih poprašal, bi li dopustili, da se i katoliški zavezi „Austrija“ in „Norica“ udeležiti svečanosti. Odgovorili so mu z „da“, toda le tedaj, ako imenovani zavezi prideti brez

„Schlägerja“. Nato je rektor zastopnikom katoliških zavez naznanil izjavo njim nasprotnih zavez, ter jih naposled vprašal, bi li ne hoteli sploh odsostovati inauguraciji. Presenečeni in ob jednem užaljeni so leti izjavili, da ne store niti jednega niti drugega, opirajoč se na enakopravnost vseh akademičnih zavez. — Nato je rektor poslopal, kakor bi na njegovem mestu ravnal vsak pravičen mož: prepovedal je sploh vsem zavezam v „Wichsu“ udeležiti se njegove inauguracije. Židovski listi, seveda njim na čelu „N. Fr. Presse“, so takoj uvideli, da je na vseučilišču letos zapihljaj drugačen veter; a da si ne kalé lepih spominov lanskega leta, so bistrumne glave njih urednikov poročale, češ rektor je naravnost prepovedal katoliškima zavezama korporativno in v „Wichsu“ udeležito se inauguracije, pri ostalih zvezah pa da je samo želel, naj ne pridejo. Ko bi bilo to resnica, bi gotovo obsojali tako početje. Ker je pa židovsko liberalno časopisje po stari navadi zopet jedenkrat zavilo dotičen odlok, tedaj smatramo mi kot svojo dolžnost, da resnici na ljubo objavimo sledeče: „Novi rektor, prof. dr. Leo Reinisch ni nikakor prepovedal katoliškima zavezama „Austriji“ in „Norici“ korporativno in v „Wichsu“ udeležiti se in ni glede ostalih zavez izrekel želje, naj ne pridejo, temuč je izjavil, da on, oziraje se na popolno enakopravnost vseh zavez, sploh nobene povabil ne bode; če bi pa zastopniki kake zaveze vendar utegnili se pripeljati, da jim bo tedaj zabranil ustop v svečanostno dvorano“.

Mi z veseljem pozdravljamo ta pojav. Položaj katoliških zavez napram ostalim se je s tem zdatno zboljšal, priznala se je javno enakopravnost. Tudi liberalci in nemški nacionalsci važnost tega pojava menda popolnoma uvidevajo. Gotovo se pa bodo odsih dob vzdrževali raznih napadov napram „Austriji“ in „Norici“, ker so si lahko v svesti, da se bode letos v takih slučajih proti njim drugače in hitreje postopalo, kakor lani pod egido dr. Mengerja.

B—t.

Vesti iz graškega vseučilišča. Dne 4. novembra t. l. se je vršila na imenovanem vseučilišču inauguracija novega rektorja, prof. cerkvene zgodovine Anton-a Weiss-a. Tudi on je k slavnosti, kakor lanski rektor, povabil pač vsa „brambena“ društva (schlagende Verbindungen) prezrl pa popolnoma katoliško zavezo „Carolino“. To preziranje „Caroline“ je v našem slučaju tem bolj obžalovanja in grajanja vredno, ker je novi rektor, kakor smo ravno omenili bili, profesor bogoslovja. Wenn das am grünen Holz geschieht Čudno, zares čudno! Je-li to storil nalašč iz mržnje napram katoliški zavezi ali pa le iz strahu pred liberalnimi akademiki? Seveda je zbog takega početja užaljena „Carolina“ uložila pri rektoratu protest. Glasi se doslovno takole: „Eure Magnificenz! Nachdem die ergebenst gefertigte katholisch-akademische Verbindung „Carolina“ allein von allen Farben tragenden Corporationen dieser Hochschule anlässlich der feierlichen Rectors-Inauguration nicht eingeladen wurde und so neuerdings eine empfindliche Rechtskränkung erdulden muss, sieht sich diese, um ihr Recht wenigstens principiell geltend zu machen, zu folgender Rechtskundgebung genöthigt. Die katholisch-akademische Verbindung „Carolina“ verwahrt sich auf das Entschiedenste

gegen eine solche Beeinträchtigung ihrer Rechte und Freiheiten durch den Terrorismus der schlagenden Corporationen. „Carolina“ empfindet das erlittene Unrecht um so tiefer, als der Rector an der Wiener Universität unter denselben Umständen die unbedingte Gleichberechtigung aller Corporationen feierlich anerkannte und darnach handelte. Sollte die hiesige akademische Behörde wirklich nicht im Stande sein, das Recht der „Carolina“ zu wahren, so wird diese dasselbe durch das Abgeordnetenhaus zu erreichen wissen. Für die katholisch-akademische Verbindung „Carolina“: cand. iur. M. Ritter, derzeit Senior; iur. Steiner, derzeit Schriftführer“.

Radovedni smo, na kakov način da se reši rektor iz te zadrege.

B—t.

Dne 8. t. meseca so se v proračunskem odseku obravnavale postavke o visokih in srednjih šolah. Kakor vsako leto, je podal naučni minister tudi letos nekoliko statističnih podatkov. Iz teh posnamemo, da se je število medicincev tudi letos izdatno (za 486) zmanjšalo, dočim se je ono modroslovcov za 193 pomnožilo. — Na srednjih šolah opazamo povsod velik naraščaj, in sicer na gimnazijih za 1304, na realkah za 981 učencev. Manj ugodno je poročilo o številu učiteljskih močij. Izprašanih kandidatov za srednje šole je sedaj 324¹⁾ in sicer

za nemški podučni jezik	156
„ češki	140
„ poljski	24
„ italjanski	2
„ rusinski	1
„ rumunski	1
„ slovenski in hrv.	0

Pritožbe o pomanjkanju učiteljskih močij se množe od leta do leta. Seveda se tega sedaj še ne čuti — a čutili bodemo to čez nekaj let. Zlasti mi Slovenci smo v tem oziru v jako slabem položaju. Če se razmere kmalu ne spremenijo, dobili bomo v kratkem času na naše slovenske (!) zavode nemške učitelje. Vzrokov teh žalostnih razmer nam pač ni treba navajati. Vsaj se dan za dnevom preresetavajo v vseh listih — seveda so vsi naporji zaman, dokler vlada ne poseže vmes. Zboljšanje uradniških plač in pa reorganizacija filozofskih fakultet so conditio sine qua non. Kakšna ogorčenost že vlada v prizadetih krogih, kaže grožnja nekega dunajskega lista (Ostdeutsche Rundschau, iz dne 15. okt. t. l.), da bodo delo ustavili — če se razmere ne spremenijo. Torej videant consules — zlasti naj pa sledeče velja nam Slovencem: Če vlada noče, moramo pa sami skrbeti, da si vzgojimo za naše zavode dovolj domačih močij!

B—v.

Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju je imelo 14. nov. t. l. ob sedmih zvečer svoj letošnji občni zbor v dvorani

¹⁾ Leta 1894/95 jih je napravilo izpit na Dunaju 54, v Gradcu 11, v Pragi (nem.) 6, (češko) 22, v Inomostu 8, v Lvovu 9, v Krakovi 15, in v Črnovicah 1 — torej skupno 126. — Leta 1895/96 pa na Dunaju 34, v Gradcu 5, v Pragi (nem.) 18, (češko) 22, v Inomostu 14, v Lvovu 12, v Krakovi 12 in v Črnovicah 4 — torej skupno 121.

Partikove restavracije (I., Spiegelgasse 21) s sledečim vspehom: Poročilo tajnikovo, blagajnikovo, preglednikov, volitve, slučajni predlogi. Po obnem zboru je bil zabavni večer slovenskega kluba, katerega so se smeli udeležiti samo oni, ki so bili povabljeni ali pa po udihi upeljani. — Omenjeno društvo je zadnje mesece prejelo raznih daril. Iz Novega mesta je g. pravnik Milan Škerlj poslal 25 gld. 30 novč. kot polovico čistega dohodka akademije, katero so novomeški visokošolci priredili v korist podp. društvu na Dunaju in podporni zalogi v Gradcu. Iz Novega mesta je dalje poslal društvu g. Aleks. Sešek, sedaj cand. iur. v Gradcu, 15 gld. 50 novč., katere so darovali gg.: I. Gerdešič, c. kr. okr. sod. predsednik, dr. Gestrin, c. kr. sodni svetnik, dr. V. Žitek, odvetnik (po 2 gld.); gospodična Hermina Seidl, posestnica, g. dr. Fr. Detela, c. kr. gimn. ravnatelj, g. Rebek, višji davčni nadzornik, g. I. Seidl trgovec (po 1 gld.); gospa Mara Novak, gg. Končan, trgovec, Jos. Mehora, trgovec, J. Trdina, c. kr. prof. v. p., Martin Petelin, c. kr. profesor, Valentin Oblak, trgovec, in Josid Petrič, trgovec v Ljubljani (po 50 novč.). — Slavno hranilno in posojilno društvo v Ptujju je poslalo 20 gld. slavna ormoška posojilnico pa 15 gld. — Vč. g. Anton Pipan, kapelan c. in kr. mornarice v Pulju je mej tamošnjimi Slovenci, ki pa ne žele imenovani biti, nabral 10 gld. G. Alojzij Pavlin, c. kr. živinozdravnik v Rogatcu je društvu poslal 7 gld., katere so darovali: vč. gg. Josip Tombah, duh. svet., dekan i. t. d., Josip Čerjak vikarij, Josip Trafenik, duh., Aleks. Orožen, c. kr., davkar, Alojzij Pavlin, c. kr. živinozdravnik (po 1 gld.), Franc in Ivan Ogrizek, Simon Sekirnik in Jož. Berlizg (po 50 novč.). V Ljubljani je poklonil vč. dr. Andrej Karlin, c. kr. prof. 3 gld., na Dunaju pa gg.: J. Navratil, vodja pomožnik uradov pri najvišjem sodišču 5 gld., neimenovan Slovenec 20 gld., dr. Janko Hočevár, adv. kand. 5 gld., Jož. Premern, c. kr. uradnik 3 gld. dr. Kl. Geshun, dvorni in sodni odvetnik 7 gld. in gospa Marija Primožič, c. kr. prof. soproga 5 gld. Bog plati! Nadaljne darove sprejema društveni blagajnik vč. g. dr. Fr. Sedej, c. in kr. dvorni kapelan, ravnatelj v Augustineju, Dunaj I., Augustinerstrasse 7. Z ozirom na plemenit namen, katerega goji podporno društvo, iskreno želimo, da se ga vsak rodoljub prav pogosto spominja.

Židje in nemški nacijonalc. 7. novembra je bil na vseučilišču zopet hrup in vrišč, — sprijeli so se med seboj bivši zavezniki: nemški nacijonalc in židje. Kakor smo poročali svoje dni, je rector dr. Menger lansko leto prepovedal „Bummel“ zaradi izgredov, kateri so se vršili v avli povodom njegove inauguracije; dr. Leo Reinisch pa, letošnji rector, ga je zopet dovolil in objednem odkazal posameznim zavezam, katere so se pri njem zato oglasile bile, svoje prostore. Odkazanih prostorov zaveze ne smejo zapustiti, ker le na ta način je mogoče vzdrževati red; pa tudi član kake druge zaveze ne sme k njim s trakom in čepico, kajti to bi gotovo dalo povod mnogim mēsuram. Ta dan pa se kar nakrat prikaže več židovskih akademikov, deloma članov „Kadimeh“ na prostoru, katerega je rector odkazal nemškim nacijonalcem. Da bi leti 11. sušca t. l. v

svoji resoluciji ne proglasili žide za „satisfaktionsunfähig“ (Cfr. notica notica „Židovstvo na dunajskem vseučilišču 1.), bi gotovo letele vizitke; tako so pa kakor bi trenil zgrabili palice in jeli udrihati po židih, ne zмене se za zatiranje le-teh, da hočejo le v knjižnico, češ, prestopili ste naše meje. Ker so tudi židje pošteno vihteli palice in jim je prišlo še nekaj tovarišev na pomoč, se je razvil jako hud boj, ki je šele ponehal, ko so člani nemških zavez „Hedone“ in „Markomania“ na povelje pedelovo zapustili arkade. Rektor ki je mej tem že vse zvedel, je takoj pozval predsednike židovskih zavez k sebi, jim baje očital, da izzivajo ter obljubil natančno preiskati zadevo. — dr. Brockhausen, ravnatelj pisarne je, kakor se sliši, že sestavil natančen zapisnik in ga predložil akad. senatu, da le-ta nadalje postopa.

A. Imenik p. n. častnih članov, ustanovnikov in starešin.

I. Častni člani.

- Vlč. g. dr. Mahnič Anton, prof. bogoslovja, monsignor itd. v Gorici.
 Blg. g. Povše Frančišek, drž. in dež. poslanec v Ljubljani.
 Vlč. g. Žičkar Jožef, župnik v Vitanji na Štajerskem.

II. Ustanovniki.

- Č. g. Ažman Jan., župnik v Gorjah.
 „ „ Berlic Iv., župnik v Mošnjah.
 „ „ Birk Iv., stolni kapelan v Ljubljani.
 „ „ Bizjan Jan., župnik na Brdu pri Lukovici.
 „ „ Bohinjec Peter, kurat v Trnjem.
 „ „ Bulovec Mihael, kapelan v Ljubljani.
 „ „ Čebašek Andrej, dr. prelat v Ljubljani.
 „ „ Čekal Ferdinand, župni upravitelj na Studencu.
 „ „ Drčar Martin, župnik na Preski.
 „ „ Flis Jan., kanonik, prof. bogosl. v Ljubljani.
 Blg. g. Globočnik pl. Sorodolski Vladimir, dr. c. kr. min. tajnik na Dunaju.
 Č. g. Gruden Jos., kapelan v Mošnjah.
 „ „ Hudovernik Frid., župnik v Lescah.
 „ „ Jan Jurij, dekan, častni kanonik in vitez Franc Jožefovega reda v Dolini pri Trstu 15 gl.
 „ „ Jereb Fran., župnik v Zaspem.
 „ „ Kačar Jan., župnik v Boh. Beli.
 „ „ Kalan Andrej, kanonik in dež. posl. v Ljubljani 2 gl.
 „ „ Koblar Jož., kapelan v Gorjah.
 „ „ Lesar Jož., dr. in prof. bog. in vodja Alojzijevejšča v Ljubljani.
 „ „ Levičnik Alfons, knezoškofjski tajnik v Ljubljani.
 „ „ Mahnič Ant., dr. monsg. prof. bogoslovja v Gorici.

- Č. g. Malenšek Martin, župnik pri Sv. Petru v Ljubljani.
 Prevz. milostlj. g. Missia Jakob, dr. knez in škof v Ljubljani.
 Prevz. milostlj. g. Napotnik Mihael, dr. knez in škof v Mariboru.
 Č. g. Novak Jan., mestni župnik v Ljubljani (*421 18?*)
 Blg. g. dr. Papež, dež. posl. i. t. d. v Ljubljani.
 Č. g. Pavlica Jos., špirituval v Gorici.
 " " Perne Fran., dr. prof. v Kranji.
 " " Polaj Vincencij, župnik v Ratečah.
 Blg. g. Povše Fran., dež. in drž. posl. i. t. d. v Ljubljani 10 gl.
 Č. g. Razboršek Jos., dekan na Bledu.
 " " Sedej Fran., dr. c. kr. dvorni kapelan i. t. d. na Dunaji.
 Slavno sloven. katol. društvo za Gorenjsko.
 Č. g. Šinkovec Avgust, kapelan v Stari Loki.
 " " Siška Jos., knezoškofijski tajnik v Ljubljani.
 " " Schweiger Fran., župnik v Radovici na Belokranjskem.
 " " Tavčar Jan., župnik v Lešah.
 " " Tavčar Mihael, dekan v žužemberku.
 " " Teran Jan., župnik v Ljubnem.
 " " Turk Aug., župnik v Koroški Beli.
 Blg. g. Vošnjak Mihael, drž. posl. v Celji.
 Č. g. Zamejc Andrej, kanonik v Ljubljani.
 Prevz. milostlj. g. Zorn Alojzij, dr. knezonadškof v Gorici.
 Č. g. Zupančič Anton, prof. bogosl. v Ljubljani.

Leta 1895/6 umrli ustanovniki:

- Č. g. Jeran Luka, kanonik v Ljubljani.
 " " Klun Karol, kanonik, drž. in dež. posl. v Ljubljani 5 gl.

III. Starešine.

a) l. 1894/5.

- Č. g. Alijančič Valentin, župnik na Dobravi pri Kropi.
 " " Aljaž Jak., župnik na Dovjem.
 " " Atteneder Jož., gimn. veroučitelj v Celji 1 gl.
 " " Arko Mihael, župnik v Šturijah.
 " " Ažman Sim., župnik v Bohin. Bistrici.
 " " Benkovič Jož., vikar v Noyem Mestu 2 gl.
 " " Bezeljak Jan., kapelan v Št. Janžu na Dol.
 Blg. g. Bobek Fran., c. kr. okraj. zdravnik v p. v Ribnici.
 Č. g. Bohinc Jak., stolni župnik v Mariboru.
 " " Brence Jan., župnik pri Sv. Gregoriju pri Orteneku 1 gl.
 " " Brešar Jos., kapelan v Postojini.
 " " Cestnik Anton, korvikar v Mariboru.
 " " Čibič Anton, dekan v Črničah na Goriškem gl. 4-20.
 " " Čuderman Iv., kapelan.
 " " Čemažar Jan., kapelan pri Sv. Lenartu v Slov. Goricah.
 " " Čížek Jos., kapelan pri Sv. Magdalení v Mariboru.
 " " Dekorti Jos., župnik v Ljubnem na Štaj.
 " " Elbert Sebast., dr. kanonik v Ljubljani.

- Č. g. Erjavec Matija, dekan v Vipavi.
 „ „ Fevš Fran., dr. prof. bogoslov. v Mariboru.
 „ „ Fik Fran., kapelan v Ribnici.
 „ „ Frank Rih., kanonik v Novem Mestu 3 gl.
 „ „ Frtin Vincen., župni upravitelj v Beli Peči.
 „ „ Gregorec Lavoslav, dr. kanonik drž. posl. v Novi Cerkvi.
 Blg. g. Gregorič Vinko, dr. primarij v Ljubljani.
 Č. g. Gruden Jak., zlatomašnik v Ljubljani.
 „ „ Hajšek Ant., dekan v Slov. Bistrici.
 „ „ Herg Lovro, stolni dekan v Mariboru gl. 3-20.
 „ „ Heržič Jos., prošt v Ptui.
 „ „ Hoenigman Fran., župnik v Kropi.
 „ „ Hočevnar Jož., kanonik v Novem Mestu 2 gl.
 „ „ Hribernjak Jak., špirituval v Mariboru.
 „ „ Hribovšek Karol, kanonik v Mariboru.
 „ „ Hudovernik Ludovik, stolni vikar v Mariboru.
 „ „ Hutter Ivan, c. kr. prof. na realki v Celovci 3 gl.
 „ „ Irgl Fran., župnik v Slatini.
 „ „ Jakelj Valentin, ekspozit v Ribnem,
 „ „ Jaklič Štefan, župnik v Št. Vidu.
 „ „ Jarc Fran., župnik v Mirni.
 „ „ Jeriha Matija, kanonik in monsg. v Novem Mestu 2 gl.
 „ „ Kalan Jan., kapelan v Kamniku.
 „ „ Karba Matija, župnik v Zrečah.
 „ „ Kardinar Jos., gimn. veroučitelj v Celji 1 gl.
 „ „ Karlin Andrej, dr. prof. v Ljubljani.
 „ „ Keržič J., župnik v Jesenicah.
 „ „ Klobus Val., kurat na Slapu.
 „ „ Končan Ferd., kapelan na Ponkvi.
 „ „ Košar Matija, župnik v p. na Dobravi.
 „ „ Košmelj J., župnik v Begunjah.
 „ „ Kos Alojzij, župnik v Šmartnem na Štajer.
 „ „ Korošec Fran., prefekt v Mariboru.
 „ „ Krančič Jan., katehet v Celji 1 gl.
 „ „ Krek Jan., dr. prof. bogoslov. v Ljubljani.
 „ „ Križanič Iv., dr. kanonik v Mariboru.
 „ „ Krumpeštar Fr., kapelan v Ribnici.
 „ „ Kukovič Fr., vikarij v Konjicah.
 „ „ Lakmajer Fran., župnik v Grahovem pri Cerknici 1 gl.
 „ „ Lavrič Jos., župnik v Ambrusu pri Žužemberku gl. 1-20.
 „ „ Laznik Jos., župnik v Polhovem Gradcu gl. 1-20.
 „ „ Lenart Jan., župnik v Polčanah.
 Blg. g. Levičnik Valentin, c. kr. davčni višji nadzornik v G. Logatecu gl. 5.
 Č. g. Majcen Jos., knezoškofjski tajnik v Mariboru.
 „ „ Marinič Fr., župnik v Kojskem na Primorskem 3 gl.
 „ „ Matek Martin, dr. prof. bogoslov. v Mariboru.
 „ „ Matjan Jak., kapelan v Jesenicah.
 „ „ Máuring Jan., dr. kapelan v St. Vidu na Dolenjskem.

- Č. g. Medved Ant., dr. c. kr. gimn. prof. v Mariboru.
 " " Meško Aloj., dr. prof. bogoslovja v Mariboru.
 " " Mlakar Jos., dr. prof. bogoslovja v Mariboru.
 " " Mrak Matija, vikar v Ljubljani.
 " " Neimenovan, župnik v L. 5 gl.
 " " Notar Ant., župnik v Plavjah.
 " " Orožen Ign., stol. prošt v Mariboru.
 " " Osenjak Matej, kapelan v Žalcu 2 gl.
 " " Pajek Jos. dr., kanonik v Mariboru.
 " " Pajer A., župni upravitelj v Koprivniku.
 " " Pavlica Andrej, stolni vikar v Gorici.
 " " Piber Jan., kapelan v Srednji Vasi.
 " " Plečnik And., kapelan pri Sv. Petru v Ljubljani.
 " " Povše Fran., kanonik v Novem Mestu 2 gl.
 " " Povše Martin, dekan v Ribnici.
 " " Potočnik Tomaž, župnik na Breznici.
 " " Presečnik Gregor, župnik v Podgorju 1.20 gl.
 " " Pristov Jan., kapelan v Črnomlju.
 " " Puc Aloj., nadžupnik v Hrenovicah 9.20 gl.
 " " Rajčevič Fran, kapelan v Vipavi.
 " " Rančigaj Ant., vikarij v Celju 1 gl.
 " " Rath Pavel, župnik v Šmiklavžu.
 " " Ražun M., stolni kapelan v Celovcu 3 gl.
 " " Rožanc Tomaž, kanonik v Mariboru.
 " " Sajovic Jan., župnik v Slavimi 1.20 gl.
 " " Simonič Fr., knezoškofijski kapelan v Mariboru.
 " " Skvarča Ivan, župnik v Budanju.
 " " Šervicelj Matej, župnik na Reberci na Koroškem.
 " " Škrjanec Matija, kapelan v Laporjah 1 gl.
 " " Štrakl Matija, korvikar v Mariboru.
 Blg. g. Šušteršič Ivan dr., odvetnik, drž. posl. v Ljubljani.
 Č. g. Tabaj And., katehet v Gorici.
 " " Tomažič Marko, župnik v Pilštanju 1 gl.
 " " Urh Peter, prošt v Novem Mestu 5 gl.
 " " Verbajš A., župnik v Kamni Gorici.
 " " Vodusek A., župnik v Vojniku.
 " " Voh Jan., nadžupnik v Konjicah 1 gl.
 " " Vračun Fran, kapelan v Št. Ilju pri Turjaku.
 " " Vrankar Jos., kapelan v Kranjski Gori.
 " " Vreže J., veroučitelj v Mariboru.
 " " Wrus J., mestni kapelan v Radoljici.
 " " Zagajšek Jos., kapelan v Mariboru.
 " " Zarnik Jos., župnik v Srednji Vasi.
 " " Zidanšek Jos., prof. bogosl. v Mariboru.
 " " Zupanič Jak, župnik pri sv. Ožbaltu na Dravi.
 " " Zver Aloj., župnik v Mariboru.
 " " Žičkar Jos., župnik v Vitanji 1.20 gl.
 " " Žigon Fr., dr. prof. bogoslov. v Gorici.

- Č. g. Žlogar Ant., župnik v Kranjski Gori.
 „ „ Žugelj o. Leon, frančiškan v Klanjcu na Hrvaškem.

b) l. 1895/6.

- Č. g. Dolinar Ant., župni upravitelj v Lučinah 0.40 gl.
 „ „ Dovnik Fran., dekan v Gornjem Gradu 1.40 gl.
 „ „ Feltrin Ivan, vikar 1.20 gl.
 „ „ Gorišek Jan., kapelan na Bizeljskem 2 gl.
 „ „ Hribar Vitus, vev. Cor. Norwood Glass Avenues, Chleveland, Ohio 1.40 gl.
 „ „ Hvalica Ant., dekan v St. Petru pri Gorici 2.20 gl.
 „ „ Janežič Fran., dr. v Celji 1 gl.
 „ „ Juvan Fran., kapelan v Goejem Logatcu 5 gl.
 „ „ Kajdiž Tomaž, dekan, dež. posl. v Moravčah 4.20 gl.
 „ „ Knavs Fran., kapelan v St. Petru pri Gorici (nabral mej prijatelji „Danice“) 10 gl.
 „ „ Kregar Fran., župnik v Javorji pri Poljanah 1.20 gl.
 „ „ Kukelj Ant., župnik v Št. Juriju pri Kranju 2 gl.
 „ „ Lajnsič Ant., kapelan v Poljčanah 1.20 gl.
 „ „ Lendovšek, župnik, dež. posl. v Makolah (Štaj.) 1 gl.
 „ „ Ogradi Fran., opat v Celju 5 gl.
 „ „ Picigas Leopold, prefekt v c. kr. Terezijanišću na Dunaji 4 gl.
 „ „ Pintarič Ant., kapelan v Makolah 1 gl.
 „ „ Potovšek Jož., katehet v Celju 1 gl.
 „ „ Rozman Jurij, župnik v Rakitni 1.20 gl.
 „ „ Rudolf Aloj., kapelan v Trnovem 1 gl.
 „ „ Stenovec Ant., župnik v Selu pri Kamniku 1.20 gl.
 „ „ Svetina Ivan, dr., c. kr. gimn. prof. v Ljubljani 2 gl.
 „ „ Žitnik Ign. dr., deželni posl. v Ljubljani 5.20 gl.
 „ „ Žmavc Jurij, župnik v Remšniku 1.20 gl.

c) iz „Danice“ izšli starešine.

- Č. g. v. Brdnik And., duh. reda minoritov v Ptuju.
 Blg. g. Brejc Janko dr., praktikant v c. kr. dež. sod. v Celovcu.
 Č. g. Debevc Jos. dr., prefekt v Alozijevišču v Ljubljani 1.20 gl.
 „ „ o. Kučec Franjo, duh. reda minoritov v Ptuju.
 Blg. g. Mihalič Ant. dr., c. kr. okraj. zdrav. v Ljutomeru.
 „ „ Pavletič Fran. drd. iur. ascultant pri c. kr. okrož. sod. v Gorici 2 gl.
 „ „ Pečnik K. dr., zdravnik v Alexandriji.
 „ „ Schweitzer Viljem dr., odv. koncip. v Ljubljani.

B. Poročilo o dohodkih in stroških.

I. Dohodki.

1.	Doneski ustanovnikov	32.00 gl.
2.	„ starešin	128.80 „
3.	„ rednih članov in obresti društ. glavnice	23.50 „
4.	„Zora“ vrnila društvu posojenih	30.00 „

Vsi dohodki znašajo 214.30 gl.

II. Stroški.

1.	Stanarina (od 1. XI. 95. do 1. XI. 96)	225.79 gl.
2.	Pohištvo	23.85 "
3.	Časopisi: (Slov. Narod, Slov. Svet, Mir, Ljub. Zvon, Zora, Jugoslov. Stenograf, Reichspost, Vaterland, Edinost, Stimmen aus Maria Laach, Delavec, Svoboda, Glasnik, Monatschrift für chr. Social-reform, Soča, Slov. knjižnica, Knjižnica za mladino)	66.94 "
4.	Opravični stroški: pismonošam, za nakaznice in znamke 5.19 gl., za donašanje časnikov 6.60 gl., za razsvetljavo in kurjavo 9.60 gl., brzojavka 33 kr., tiskovine 26.74 gl., novoletna darila 5.50 gl., razni stroški 5.46 gl., skupaj	59.42 "
5.	Knjige	39.15 "
6.	Hišniku za poštredžbo in snaženje društv. prostorov	48.00 "
7.	Vezava knjig	43.00 "
8.	Ustanovnina za „družbo sv Mohora“	14.00 "
9.	Glasovir o priliki pevske vaje	15.00 "
	Skupaj	535.15 gl.
	Dohodki včevši prenos l. 1894/5 (621.56 gl.) znašajo	835.86 gl.
	Stroški	535.15 "
	Ostané torej	300.71 gl.
	v gotovini in sicer 259.40 gl. v „Neue Wiener Sparcassa“, ostanek pa je društvena razpoložnina.	

Listnica uredništva.

V. Š. v M. Bolj kot Vaši drobni pesmici nas je razveselilo Vaše iskreno prijateljstvo do našega lista. Prijatelji so dandanes redki. Zato bi ne bilo napačno, da bi se vsaj ti redki prijatelji poznali. Zakaj nam nočete povedati svojega imena? Pošijite nam še kaj!

A. —r— v L. Hvala! Poslano porabimo. Radi bi videli, da bi se tudi kdaj nasmehnili v pesmih, saj, ste mlad. Upamo, da se nas kmalu zopet spomnite.

„Zora“ izhaja po štirikrat na leto in stane za celo leto 80 kr., za dijake 50 kr.

Uredništvo: Valentin Levičnik, Dunaj, XVII. Palfygasse 15.

Upravništvo: Pavel Marija Valjavec, Dunaj, V. Matzleinsdorferstr. 76. III. 31.

Odgovorni urednik: Francišek Janković, Dunaj.

Rokopisi se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Tiskarna oo. mehitaristov, Dunaj.